

I. Oktatási blokk

"Más kárán tanul az okos."

1. Esettanulmányok ... /1. dia

Esettanulmányok

- Minőségellenőrzés, értünk van nem ellenünk.
- Elmúlt évek tapasztalatai alapján több kötetnyi anyag.
- Ezek "eredményeinek" felhasználása az oktatás során.
- Valós esetek bemutatása a HIBÁS könyvvizsgálói megoldással.
- Jó megoldások keresése a könyvvizsgálati standardok és jogszabályi előírások alapján.
- Az esetek "kiszínezése", de sok egyszerűsítéssel.

Ha azt halljuk, hogy „minőségellenőrzés”, akkor többen azt hiszik, hogy ezzel is a könyvvizsgálók munkáját szeretnék megkeseríteni, pedig pont fordított a helyzet. Értünk van ez az intézmény! Azért, hogy azok, akik jól dolgoznak, megfelelően végzik a munkájukat, ne kerülhessenek hátrányos megítélés alá olyanok miatt, akiknél tényleg komoly hiányosságokat lehetett tapasztalni. Amellett, hogy mindenki igyekszik a tőle telhető maximumot nyújtani az általa lefolytatott könyvvizsgálatok során, sajnos tényleg előfordul, hogy valami hiba, „elnezés”, esetleg félreértés miatt akár komoly baj is történhet. Ezeket igyekszik az említett minőség-ellenőrzés felderíteni, s miután az ebből leszűrhető tapasztalatok rendelkezésünkre állnak, vétek lenne ezt nem felhasználni az oktatásban, az évenkénti kötelező továbbképzés keretében.

Az elmúlt évek minőségellenőrzéseinek tapasztalataival több kötetnyi anyagot lehetne megtölteni. A minőségellenőrök sokszor találkoznak nagyon hasonló jellegű problémákkal. A könyvvizsgálóktól érkező szakértői kérdések is sokszor nagyon hasonló témaköröket feszegetnek, azok gyakran azonos megoldásokat igényelnek.

Célszerű lehet a minőségellenőrzési és szakértői bizottságok tapasztalataiból levonható következtetéseket a könyvvizsgálói tevékenység során is felhasználni. Ezen oktatási blokkban ezt a célt szeretnénk elérni. Négy olyan esetet emeltünk ki, amelyeket kellően átalakítva, kibővítve olyan hibákra szeretnénk felhívni a figyelmet – természetesen a helyes megoldás lehetőségét is bemutatva –, amelyek gyakran előfordultak az elmúlt években.

Az itt említett esetek alapja valós történéseken nyugszik, ugyanakkor természetesen mindent elkövettek a szerzők azért, hogy kellően anonimizálják ezeket. Nem az a cél, hogy egy-egy ügyet (és „elkövetőt”) pellengérré állítsuk, hanem az, hogy értékes tanulságokat szűrjünk le. Emiatt, ahol lehetett, igyekeztünk általánosítani. Emellett azért, hogy valóban a lényegre koncentrálhassunk, a kapcsolódó körülmények közül is az adott témához kötődő legrelevánsabbakat mutattuk csak be. Sok mellékes, vagy annak tekinthető információt elhagytunk, nehogy a fától ne lássuk az erdőt. És – mint minden ilyen válogatás – ez is részben szubjektív. Minden ilyen egyszerűsítés óhatatlanul bizonyos információk elhagyásával jár. Viszont ha túl sok „mellékes” dolgot sorolunk fel, akkor egy idő után tényleg nem marad idő és hely a lényegre. Ezt nem szerettük volna! Kérjük, ennek figyelembe vételével olvassák és használják a jelen fejezetet.

Az egyes esetek feldolgozása során a könyvvizsgálati körülmények bemutatását követően vizsgálni kellene a megoldási lehetőségeket, még annak a megismerése előtt, hogy milyen hibás megoldást alkalmazott a könyvvizsgáló a konkrét esetben. Az esetek feldolgozását a konkrét hibák feltárásával, a lehető legjobb megoldás bemutatásával, illetve különböző lehetőségek vizsgálatával fejezzük be. Mindezek során a releváns könyvvizsgálati standardok bizonyos szabályai alapján alakítjuk ki véleményünket.

Reméljük, hogy a mottó szerint tudjuk segíteni a könyvvizsgálói tevékenységet.

1. Esettanulmányok a minőségellenőrzések tapasztalatai alapján (2 * 45 perc)

1. Esettanulmányok ... /2. dia

Esettanulmányok a minőségellenőrzések tapasztalatai alapján

- Tartós részesedések értékelésének vizsgálata.
- A megbízó által felkért szakértő munkájának a felhasználása.
- Véleménynyilvánítás visszautasítása.
- A vállalkozás folytatásának elve.

1.1. Tartós részesedések értékelésének vizsgálata

Egy kamarai tag könyvvizsgáló megbízást kapott a Vagyonkezelő Zrt. **egyedi éves beszámolójának** könyvvizsgálatára.

A megbízó zrt. ingatlan befektetésekkel foglalkozó holding vállalat, amelynek alapvető tevékenysége a tulajdonában lévő leányvállalatok nyilvántartásaiban kimutatott ingatlanok hasznosítása. A zrt. 15 leányvállalattal rendelkezik, melyek mindegyike a Vagyonkezelő Zrt. 100%-os tulajdonában áll. A leányvállalatok könyvvizsgálatát egy másik kamarai tag könyvvizsgáló látja el.

1. Esettanulmányok ... /3. dia

A **megbízó társaság** összeállította a 2015. üzleti évre vonatkozó **egyedi éves beszámolóját**, mely az alábbi kiemelt adatokat tartalmazza:

• Tartós részesedések kapcsolt vállalkozásban:	750 MFt
• Pénzeszközök:	250 MFt
• Mérlegfösszeg:	1 000 MFt
• Saját tőke:	900 MFt

A **könyvvizsgáló** a társaság 2015-ös üzleti évének könyvvizsgálata során a **Saját tőke értékéből** kiindulva a következő lényegességi határértékeket állapította meg (a végleges adatok alapján):

• a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozó lényegesség	45 MFt,
• a végrehajtási lényegesség (2/3-ad)	30 MFt
• elhanyagolható hiba összege	1 MFt.

A tartós részesedések mérlegtétel kockázatbecslése alapján a könyvvizsgáló ennek a vagyoni elemnek az eredendő kockázatát magasnak ítélte meg. Az ellenőrzési kockázat szintén magasnak tekintendő, mert a társaság tulajdonosa egyben az ügyvezetője is. A részesedések értéke jelentősen meghaladja a végrehajtási lényegességet és jelentős kockázatot azonosított a könyvvizsgáló, emiatt a tervezési dokumentumban kritikus területnek jelölte meg ezt a mérlegtételt.

1. Esettanulmányok ... /4. dia

A **könyvvizsgálat végrehajtásával kapcsolatos további információk:**

- 15 leányvállalatból csak 10 könyvvizsgálattal alátámasztott beszámolóját kapta meg,
- A 10 leányvállalat részesedésének a könyv szerinti értéke 500 MFt. A másik 5 társaság részesedése 250 MFt, amelyek saját tőkéjéről nincs információja a könyvvizsgálónak.
- A Zrt. ügyvezetése nem kíván értékvesztést elszámolni a részesedésekre.

A könyvvizsgálat végrehajtásával kapcsolatos további információk:

- A másik 5 beszámoló még nem készült el a Zrt. könyvvizsgálatának lezárásáig.
- A rendelkezésre álló beszámolók szerint a 10 leányvállalat részesedésének Vagyongkezelő Zrt. könyveiben kimutatott könyv szerinti értéke 500 MFt volt. Az el nem készült beszámolókkal érintett részesedések könyv szerinti értéke 250 MFt. Ezeknek a társaságoknak a saját tőkéjéről a könyvvizsgáló semmilyen információval nem rendelkezett.
- A zrt. ügyvezetése úgy ítélte meg, hogy a részesedésekkel kapcsolatban nincs szükség értékvesztés elszámolására.

1. Esettanulmányok ... /5. dia**Mi lenne a teendő ennyi információ ismeretében?**

• Megszerezni a másik 5 beszámolót is.	➡	Nem készültek el.
• Miért nincs készen? Mikorra várható?	➡	Nem tudjuk megvárni.
• Mit tegyünk? Lehet korlátozott a vélemény?	➡	Véleménynyilvánítás visszautasítása.

Mit tett a könyvvizsgáló a vázolt helyzetben?

- A könyvvizsgáló úgy ítélte meg, hogy a részesedések értékelésének ellenőrzésére a mintavételes eljárást alkalmazza. Ennek keretében a rendelkezésre álló 10 beszámoló adatai alapján vizsgálta ezen részesedések értékelését. A leányvállalatok saját tőke összegei és a részesedések anyavállalatnál kimutatott könyv szerinti értékei alapján egyedileg értékelte a részesedéseket. Azoknál a részesedéseknél, ahol értékvesztés elszámolását tartotta indokoltnak, összesen 15 MFt eltérés volt a részesedések könyv szerinti értéke és a saját tőke értéke között.
- A könyvvizsgáló a mintavételes eljárás szabályainak megfelelően a vizsgált 10 részesedésnél megállapított eltérést extrapolálta a teljes sokaságra, azaz a teljes részesedés állományra ($15 \text{ MFt} / 10 \text{ részesedés} * 750 \text{ MFt}$). Ezzel a módszerrel összesen 22,5 MFt el nem számolt értékvesztést határozott meg.
- A könyvvizsgáló az egyéb területek könyvvizsgálata során nem tárt fel hibát.
- Az ügyvezetés a könyvvizsgáló által, a részesedések értékeléséhez kapcsolódóan megállapított 15 MFt-os hiba miatt nem kívánta a beszámolót módosítani.
- Mivel a meghatározott eltérés (22,5 MFt) nem érte el a végrehajtási lényegességet (30 MFt), a könyvvizsgáló a hibát nem tekintette lényegesnek. Emiatt az éves beszámolóról minősítés nélküli véleménnyel ellátott független könyvvizsgálói jelentést bocsátott ki.

1. Esettanulmányok ... /6. dia**Mit tett a könyvvizsgáló a vázolt helyzetben?**

- Részesedések vizsgálata mintavételes eljárással (10 elemű mintán).
- A megállapított 15 MFt-os eltérés extrapolálása. $15 \text{ MFt} / 10 \text{ részesedés} * 750 \text{ MFt} = 22,5 \text{ MFt}$.
- Más területen nem talált hibát, de az ügyvezetés a részesedések értékvesztését nem számolta el.
- A 22,5 MFt a végrehajtási lényegesség (30 MFt) alatt van, emiatt tiszta jelentés készült.

Kérdések:

- Értékelje**, hogy a könyvvizsgáló a könyvvizsgálati standardokban és a számviteli törvényben foglalt előírásoknak **megfelelően járt-e** el a leányvállalati részesedések értékelésének ellenőrzésekor?
- Van-e** olyan körülmény vagy információ, amelyet **csalási kockázati tényezőként** kellett volna a könyvvizsgálónak kezelnie?

Megoldás:

a) Megfelelően járt-e el a könyvvizsgáló a leányvállalati részesedések értékelésének ellenőrzésekor?

1. Esettanulmányok ... /7. dia**Megfelelően járt-e el a könyvvizsgáló?**

- A részesedések értéke a mérlegfőösszeg 75%-a, emiatt kritikus terület.
- Vizsgálandó kérdések
  - helyesen alkalmazta-e a könyvvizsgáló a részesedések értékelésére a mintavételes eljárást;
  - ha a könyvvizsgáló ugyan hibásan, de a mintavételes eljárást választotta, akkor hogyan kellett volna eljárnia a könyvvizsgálata során?

A tartós részesedések kapcsolt vállalkozásban mérlegsor a mérlegfőösszeg 75%-át teszi ki, **kritikus területnek minősül**, amelyet a tervezés során maga a könyvvizsgáló is megállapított.

A könyvvizsgáló a részesedések értékelése során a mintavételes eljárás szabályait alkalmazta. Első lépésként azt kell megvizsgálni, hogy **helyesen alkalmazta-e** a könyvvizsgáló a részesedések értékelésére a mintavételes eljárást?

- Ennek megítéléséhez az 530. Könyvvizsgálati mintavételezés standard szabályait kell figyelembe venni.
  - Kérdésként merülhet fel, hogy a 15 elemszámú sokaságra alkalmazható-e az eljárás. Az 530-as standard nem tartalmaz arra vonatkozó előírást, hogy minimum milyen mintaelemű sokaság esetén alkalmazható. Az viszont tény, hogy a 15 elemszám nem olyan mértékű sokaság, amely tételes vizsgálattal nem ellenőrizhető.
  - A mintavételes eljárás alkalmazása azokban az esetekben célszerű, ha a vizsgálatot homogén sokaságra vonatkozóan tudjuk elvégezni. A részesedések értékelése során az egyedi értékelés elvét kell alkalmazni. A leányvállalatok tulajdonában levő ingatlanok piaci értéke határozza meg a saját tőkéjüket (értékvesztés esetén), és ezen keresztül a részesedés értékét is. Ennek megfelelően csak akkor beszélhetnénk homogén sokaságról, ha ezek az ingatlanok azonos piaci körülmények között jelennének meg, azonos fizikai jellemzőkkel bírnának (méret, életkor, bekerülési érték, hasznosítási körülmények stb.).
  - Az 530-as standard 8-as pontja szerint: "A könyvvizsgálónak úgy kell kiválasztania a tételeket a mintához, hogy a sokaság minden egyes mintavételezési egységének esélye legyen a kiválasztásra." Ez a feltétel eleve nem teljesülhetett, mert nem a könyvvizsgáló választotta a mintát, hanem a körülményekből következett, hogy mely elemeket vizsgálta. Emiatt nem is beszélhetünk mintavételes eljárásról.
  - A 530-as standard 15-es pontja szerint a könyvvizsgálónak értékelnie kell a minta eredményeit és azt, hogy a könyvvizsgálati mintavételezés alkalmazása ésszerű alapot nyújtott-e a tesztelt sokaságra vonatkozó következtetésekhez. Ezt a mérlegelést a példa szerinti könyvvizsgáló nem végezte el, vagy ennek eredményeként hibás következtetésre jutott, mivel az eltérések nem voltak alkalmasak általánosításra. Nem felelt meg az alkalmazott módszer sem a 8-as pont szerinti mintavételezésnek, sem annak, hogy a kapott eredményeket általánosítani lehetne, mert nem volt homogén a vizsgált sokaság.

1. Esettanulmányok ... /8. dia**530. Könyvvizsgálati mintavételezés standard szabályainak vizsgálata**

- 15 elemszámra mintavételezés?
- Homogén a vizsgált sokaság?
- Minden mintavételezési egységnek azonos esélye volt a kiválasztásra?
- Eredmények értékelése. Ésszerűen lehet az eredményből következtetéseket levonni?
- Egyik kérdésre sem lehet megnyugtató igennel felelni.

1. Esettanulmányok ... /9. dia

Hiba volt könyvvizsgálati módszerként a **mintavételi eljárást választani**, de hogyan tovább?

- Hibás állítások vizsgálata és javítása, további hibás állítások valószínűségének mérlegelése;
- További könyvvizsgálati eljárásokkal a bizonyosság növelése;
- Minta nagyságának növelése, alternatív könyvvizsgálati módszerek alkalmazása.
- Fentiek nem valósultak meg, így a könyvvizsgáló következtetései nem megalapozottak.
- Nem rendelkezett elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékkal, emiatt
  - korlátozott vélemény, vagy
  - véleménynyilvánítás visszautasítása.

- Abban az esetben, ha a könyvvizsgáló ugyan hibásan, de a mintavételes eljárást választotta, akkor hogyan kellett volna eljárnia a könyvvizsgálata során?
  - Az 530-as standard A23-as pontjában találunk választ a kérdésre.
  - "Ha a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy a könyvvizsgálati mintavételezés nem nyújtott ésszerű alapot a tesztelt sokaságra vonatkozó következtetések levonásához, a könyvvizsgáló:
    - ✓ kérheti a vezetést arra, hogy vizsgálják meg az azonosított hibás állításokat és a további hibás állítások esélyét és tegyék meg a szükséges helyesbítéseket, vagy
    - ✓ a további könyvvizsgálati eljárások jellegét, ütemezését és terjedelmét úgy igazíthatja, hogy a szükséges bizonyosságot a leginkább elérje. Például kontrollok tesztelése esetén a könyvvizsgáló növelheti a minta méretét, tesztelhet egy alternatív kontrollt vagy módosíthatja a kapcsolódó alapvető vizsgálati eljárásokat."
  - Mivel a könyvvizsgáló a fenti megoldások egyikét sem alkalmazta, következtetései nem lehettek megalapozottak.
- A könyvvizsgáló által elkövetett hibát más oldalról is megközelíthetjük.
  - A 330-as standard (A könyvvizsgáló válaszai a becsült kockázatokra) 26. pontja szerint: "A könyvvizsgálónak következtetést kell levonnia arra vonatkozóan, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerzett-e be. A vélemény kialakításánál a könyvvizsgálónak fontolóra kell vennie minden releváns könyvvizsgálati bizonyítékot, függetlenül attól, hogy az megerősíteni vagy cáfolni tűnik-e a pénzügyi kimutatásokban található állításokat." A rendelkezésre álló információk alapján a könyvvizsgálónak nem voltak kellően megalapozott könyvvizsgálói bizonyítékai véleményének kialakítására.
  - A 330-as standard 27-es pontja részletezi az ilyen helyzetben követendő eljárást, amely szerint: "Ha a könyvvizsgáló nem szerzett elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot a pénzügyi kimutatások egy lényeges állítására vonatkozóan, akkor a könyvvizsgálónak meg kell próbálnia további könyvvizsgálati bizonyítékot beszerezni. Amennyiben a könyvvizsgáló nem tud elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezni, korlátozott véleményt kell kiadnia, vagy vissza kell utasítania a véleménynyilvánítást a pénzügyi kimutatásokról."

1. Esettanulmányok ... /10. dia

Csalási kockázati tényezőként nem kellett volna azonosítani bizonyos körülményeket?

- Csalás (szándékos) és hiba (nem szándékos) megkülönböztetése.
- Csalást nehezebb feltárni, mint a hibát.
- Csalásra utaló jelzés lehet a beszámolók összeállításának az ütemezése.
- Ki kellett volna deríteni, mi volt az oka, annak, hogy nem készült el 5 társaság beszámolója.

b) Van-e olyan körülmény vagy információ, amelyet csalási kockázati tényezőként kellett volna a könyvvizsgálónak kezelnie?

- A könyvvizsgáló csalással összefüggő felelősségét a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata során a 240-es standard szabályozza.
- Ehhez kapcsolódóan fontos tisztázni, hogy az adott esetben csalásról van szó, vagy csak hibáról. A 2-es pont szerint: "A csalás és a hiba közötti megkülönböztető tényező az, hogy a kérdéses cselekedet, amelynek eredményeképpen hibás állítás kerül a pénzügyi kimutatásokba, szándékos vagy nem szándékos."
- Fontos ehhez kapcsolódóan megjegyezni, hogy a "csalásból eredő lényeges hibás állítás fel nem tárásának kockázata nagyobb, mint a hibából eredő lényeges hibás állítások fel nem tárásának kockázata".
- A 240-es standard A45-ös pontja további szempontokra világít rá a kérdéses esetben. "A pénzügyi kimutatások elkészítése megköveteli a vezetéstől, hogy számos olyan megítélést vagy feltevést alkalmazzon, amelyek jelentős számvetési becsléseket érintenek, továbbá hogy folyamatosan figyelemmel kísérje az ilyen becslések ésszerűségét. A beszámoló készítés során elkövetett csalást gyakran számvetési becslések szándékos hibás beállítása révén valósítják meg." Emiatt a könyvvizsgálónak csalási kockázati tényezőként kellett volna azonosítania azt, hogy a Vagyonkezelő Zrt. vezetése úgy időzítette az anyavállalat és a leányvállalatok beszámoló készítésének sorrendjét, hogy a könyvvizsgálónak ne álljon rendelkezésére az értékelések elvégzéséhez szükséges információ.
- A könyvvizsgálónak a csalási kockázatok csökkentése érdekében mindenképpen meg kellett volna vizsgálni, illetve magyarázatot kellett volna kérni arra vonatkozóan, hogy mi az oka annak, hogy a többi társaság beszámolója még nem készült el.

A vázolt esettanulmány alapján a könyvvizsgáló a tevékenysége során több hibát is elkövetett. Az egyes részletek megismétlése nélkül megállapítható, hogy nem volt megfelelő a könyvvizsgálói jelentés minősítése.

Az elegendő és megfelelő bizonyítékok hiányoztak a könyvvizsgálói vélemény kialakításához. Abban az esetben, ha feltételezzük, hogy további könyvvizsgálói eljárással sem sikerült újabb bizonyítékokat szerezni, akkor a bemutatott esetben hatókör korlátozás miatt véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó jelentést kellett volna kibocsátani, mert a részesedések értékelése során elszámolandó értékvesztés hatása átfogó jelentőségű is lehet. Az ezzel kapcsolatos könyvvizsgálói bizonyítékot nem sikerült megszerezni. Ha a könyvvizsgáló úgy ítéli meg, hogy a beszámolóval alá nem támasztott részesedések értékelése során esetlegesen elszámolandó értékvesztés hatása nem minősül átfogó jelentőségűnek, akkor a hatókör korlátozás miatt korlátozást tartalmazó könyvvizsgálói jelentést kell kibocsátani.

1. Esettanulmányok ... /11. dia

Konklúzió

- Több hibát is elkövetett a könyvvizsgáló, a jelentés minősítése nem volt megfelelő.
- A mintavételes eljárást ilyen helyzetben nem lehet alkalmazni.
- Elegendő és megfelelő könyvvizsgálói bizonyítékkal kell rendelkezni.
- Abban az esetben, ha az ügyvezetés akadályozza a könyvvizsgálót abban, hogy a szükséges bizonyítékokat megszerezze, akkor ez hatókör korlátozásnak minősül.
- Ennek bekövetkeztekor véleménynyilvánítás visszautasítását, vagy korlátozást tartalmazó könyvvizsgálói jelentést kell kibocsátani.

1.2. A megbízó által felkért szakértő munkájának a felhasználása

1. Esettanulmányok ... /12. dia

Az **Ingtatlanos Nyrt.** a 2015. üzleti évre a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS-ek) szerint összeállította az éves konszolidált (összevont) beszámolóját, mely az alábbi kiemelt adatokat tartalmazza:

- Befektetési célú ingatlanok könyv szerinti értéke: 10 000 MFt
- Mérlegfőösszeg: 12 000 MFt
- Saját tőke: 3 000 MFt

A **könyvvizsgáló** a társaság a 2015-ös konszolidált beszámoló könyvvizsgálata során a **Saját tőke értékéből** kiindulva a következő lényegességi határértékeket állapította meg (a végleges adatok alapján):

- a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozó lényegesség 100 MFt,
- a végrehajtási lényegesség (50%) 50 MFt,
- elhanyagolható hiba összege (fordított arányosság miatt 5%) 5 MFt.

A **befektetési célú ingatlanok** mérlegtétel kockázatbecslése alapján a könyvvizsgáló ennek a vagyoni elemnek az **eredendő kockázatát** (a nagyfokú becslési bizonytalanság miatt) **magasnak ítélte**. Az ellenőrzési kockázat szintén magasnak tekintendő, mert nincsenek az értékeléssel kapcsolatba hozható azonosított kontrollok. A befektetési célú ingatlanok mérlegtétel jelentősen meghaladja a végrehajtási lényegességet és a kockázatokat is magasnak ítélte a könyvvizsgáló, emiatt a tervezési dokumentumban kritikus területnek jelölte meg ezt a mérlegtételt.

A könyvvizsgálat végrehajtásával kapcsolatos további információk:

- Az Ingatlanos Nyrt. a számviteli politikájában rögzített döntése alapján a befektetési ingatlanok értékelését a valós érték modell alapján végzi, összhangban az IAS 40 - Befektetési célú ingatlanok 33-55. pontjaiban megfogalmazott szabályokkal.
- A valós érték modell lényege, hogy a befektetési célú ingatlanokat az eredménnyel szemben, valós értéken kell értékelni, azoktól az esetektől eltekintve, ahol a valós érték nem mérhető megbízhatóan. Az Ingatlanos Nyrt. ingatlanjainál a valós értékelés feltételei a vezetőség szerint teljesülnek.
- Az Ingatlanos Nyrt. ügyvezetése az ingatlanok valós értékének meghatározására megbízott egy ingatlan értékbecsléssel foglalkozó szakértőt, aki a társaság ingatlan vagyonáról értékbecslést készített. Az értékbecslést a könyvvizsgáló rendelkezésére bocsátották.

1. Esettanulmányok ... /13. dia

További információk a vállalatcsoportról:

- A befektetési ingatlanok értékelésénél a valós érték modellt alkalmazzák (IAS 40).
- A szabályok alapján a befektetési célú ingatlanok valós értékelését az eredménnyel szemben kell elszámolni.
- Az ügyvezetés a valós értéken történő értékelést ingatlan értékbecslő szakvéleménye alapján végezte. A szakvéleményt a könyvvizsgáló megkapta.

A könyvvizsgálónak milyen feladata van ehhez kapcsolódóan?

- Vizsgálni kell a szakértő véleményét, hogy megfelelő (és elegendő) könyvvizsgálói bizonyítékként felhasználható-e.
- Kiindulás abból, hogy az ügyvezetés által felkért szakértő szakvéleményét kell vizsgálni.

A könyvvizsgáló tevékenysége a szakvéleménnyel kapcsolatban:

- A könyvvizsgáló az ingatlan értékbecslését, mint külső féltől származó bizonyítékot elfogadta. A könyvvizsgáló dokumentációja nem tartalmazott arra utaló adatot, információt, hogy a könyvvizsgáló a szakértői véleménnyel kapcsolatosan bármilyen könyvvizsgálati eljárást végrehajtott volna.
- A könyvvizsgáló alternatív módon sem szerzett bizonyítékot az ingatlanok valós értékének a meghatározására, illetve értékének az ellenőrzésére.

1. Esettanulmányok ... /14. dia**A könyvvizsgáló tevékenysége a szakvéleménnyel kapcsolatban:**

- A szakvéleményt bizonyítékként elfogadta.
- Nincs dokumentációja az ezzel kapcsolatos eljárásokról (*amit nem dokumentáltam, azt ... ??*)
- Alternatív módszerrel sem vizsgálta az ingatlanok értékét.

Feladat:

Értékelje, hogy a könyvvizsgáló a befektetési célú ingatlanok könyvvizsgálata során milyen hibákat követett-e el?

Megoldás:

Az 500-as standard (Könyvvizsgálati bizonyítékok) 4. pontja szerint: "A könyvvizsgáló célja a könyvvizsgálati eljárások oly módon történő megtervezése és végrehajtása, amely lehetővé teszi a könyvvizsgáló számára, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen ahhoz, hogy ésszerű következtetéseket tudjon levonni, amelyekre a könyvvizsgálói véleményt alapozza."

Ennek megfelelően elsőként itt is azt szükséges vizsgálni, hogy a könyvvizsgáló rendelkezett-e elegendő és megfelelő bizonyítékkal a könyvvizsgálói véleménye kialakításához.

Az Ingatlanos Nyrt. ügyvezetése a beszámoló összeállításához ingatlan szakértővel felbecsültette a cégcsoportban lévő ingatlanokat, amely szakértői véleményt a könyvvizsgáló elfogadott. Azt kell tehát megvizsgálni, hogy ennek során a könyvvizsgáló helyesen járt-e el.

1. Esettanulmányok ... /15. dia**A megbízó által felkért szakértő véleménye megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték?**

- Előfordulhatnak esetek, amikor szükséges speciális szakismeret (*mindenhez értünk?*).
- Tervezésnél figyelembe veendő az 500-as standard 7-8. pontja. Vizsgálni kell
  - releváns, megbízható?
  - szakértő szakmai hozzáértése milyen?
  - a szakértő által tett feltételezések megbízhatósága milyen?

A szakértői vélemény könyvvizsgálói **bizonyítékként akkor fogadható el**, ha a következő vizsgálatok alapján **meggyőződünk annak megbízhatóságáról**. Dokumentálni szükséges:

- A szakértő kompetenciájának, képességeinek és tárgyilagosságának értékelését.
- A szakértő munkájának megismerését.
- A szakértő által végzett munka értékelését.

Felhasználható-e a megbízó által felkért szakértő véleménye könyvvizsgálati bizonyítékként?

- Bizonyos esetekben a beszámoló összeállítása során felmerülhetnek olyan kérdések, amelyek megválaszolása a számviteli, az adózási vagy a könyvvizsgálati szaktudástól eltérő, speciális szakismeretet igényelhet. A társaság ügyvezetése ilyen esetekben felkérhet olyan szakértőt, aki a „speciális” területen megfelelő szakismerettel rendelkezik, annak érdekében, hogy a beszámolóban bemutatott információk megbízható és valós képet tükrözzenek a társaság vagyoni pénzügyi és jövedelmi helyzetéről.

- Ezekben az esetekben a könyvvizsgálónak az 500-as standard 7-8 pontjának szabályaiból kell kiindulni a vizsgálata megtervezésekor.
  - „7. A könyvvizsgálati eljárások megtervezésekor és végrehajtásakor a könyvvizsgálónak mérlegelnie kell a könyvvizsgálati bizonyítékként felhasználandó információ relevanciáját és megbízhatóságát.”
  - „8. Ha a könyvvizsgálati bizonyítékként felhasználandó információt a vezetés szakértője munkájának igénybevételével készítették, a könyvvizsgálónak a szükséges mértékben, mérlegelve a szakértő munkájának a jelentőségét a könyvvizsgáló céljai szempontjából:
    - (a) értékelnie kell a szakértő kompetenciáját, képességeit és tárgyilagosságát;
    - (b) meg kell ismernie a szakértő munkáját; és
    - (c) értékelnie kell, hogy a szakértő munkája a releváns állításra vonatkozó könyvvizsgálati bizonyítékként megfelelő-e.”
- A 7-es pont alapján mindenképpen vizsgálni kell a könyvvizsgálónak, hogy a kapott adatok megbízhatóak-e. Vizsgálnia kell a szakértő szakmai hozzáértését, meg kell vizsgálni a munkáját, a véleményében felhasznált jellemzők, mutatók valódiságát, helyállóságát is mérlegelni kell. El kell döntenie, hogy könyvvizsgálati bizonyítékként az felhasználható-e. Természetesen ez a vizsgálat a könyvvizsgálati eljárások szerves részét képezi, emiatt megfelelő dokumentációval kell alátámasztani az elvégzett munkát.

1. Esettanulmányok ... /16. dia

A megbízó által felkért szakértő szakvéleményének megítéléséhez szükséges vizsgálatok:

1. A szakértő kompetenciájának, képességeinek és tárgyilagosságának értékelése.

- Szakmai kompetenciája, képességei;
- Vonatkoznak-e munkájára szakmai standardok;
- Tárgyilagos véleményalkotás (megbízó részéről vezetői kontroll érvényesül?);
- Ehhez kapcsolódó információk forrásai;
- Tárgyilagosság érvényesülésével kapcsolatos kockázatok;
- Szükséges esetben ezeket megvitatni a szakértővel és az ügyvezetéssel.

2. A szakértő munkájának megismerése.

- Rendelkezünk-e kellő szakértelemmel a szakértő szakmai munkájának megítéléséhez;
- Könyvvizsgálatot érintő speciális területek, szakmai standardok, alkalmazott módszerek és feltételezések, a felhasznált külső és belső információk jellege;
- A szakvélemény megfelelő-e könyvvizsgálói bizonyítéknak;
- Interjút kell készíteni abban az esetben, ha az ügyfél alkalmazottja a szakértő.

3. A szakértő által végzett munka értékelése.

- A megállapítások, következtetések kapcsolódnak-e a megbízó állításához;
- Ésszerűek-e a megállapítások, összhangban vannak-e más könyvvizsgálati bizonyítékkal;
- Feltételezések, módszerek, felhasznált számviteli nyilvántartások megfelelőek-e.

Az ügyvezetés által készített szakértői jelentések könyvvizsgálati bizonyítékként történő felhasználásához **a következő vizsgálatokat kell elvégezni** (az 500-as standard A37-A48-as magyarázatai alapján):

1. A szakértő kompetenciájának, képességeinek és tárgyilagosságának értékelése

- A szakértő szakértelmének kompetencia vizsgálata. Arra irányul, hogy a szakértő olyan területről mondott-e véleményt, amely szakértői tevékenységébe tartozik, a megbízás körülményeinek meg tud-e felelni, rendelkezik-e a szükséges erőforrásokkal, képességekkel.
- A szakértő kompetenciájának, képességeinek és tárgyilagosságának értékelése szempontjából fontos kérdések közé tartozik az, hogy a szakértő munkájára vonatkoznak-e szakmai standardok vagy egyéb szakmai iránymutatások.

- Vizsgálni kell a szakértő tárgyilagosságát is. Azt kell megítélni, hogy a vezetés szakértője által kialakított szakmai vagy üzleti megítélésre hatással lehetett-e elfogultság, összeférhetetlenség vagy mások befolyásolása. Abban az esetben, ha az ügyvezetésnek a szakértő munkája feletti kontrollja érvényesül, akkor a szakértője által előállított információ megbízhatósága erősen kétségbe vonandó.
- A vezetés szakértőjének kompetenciájára, képességeire és tárgyilagosságára vonatkozó információ számos forrásból származhat, mint például:
  - a szakértő korábbi munkájával kapcsolatos személyes tapasztalat;
  - a szakértővel folytatott megbeszélések;
  - más olyan személyekkel folytatott megbeszélések, akik ismerik a szakértő munkáját;
  - a szakértő képzéseiről, szakmai testületi vagy iparági szövetségi tagságáról, működési engedélyéről vagy a külső elismerés egyéb formáiról szerzett ismeretek;
  - a szakértő által írt, kiadott dokumentumok vagy könyvek;
  - könyvvizsgáló által igénybevett szakértő.
- Vizsgálni kell, hogy nem veszélyezteti valami a tárgyilagosságot (pl. az önérdekkel kapcsolatos veszélyek, a megszokás veszélye, a megfélemlítés veszélye). Ezek kevésbé lehetnek jelentősek a gazdálkodó egység által megbízott szakértő esetében, mint a gazdálkodó egység alkalmazásában álló szakértő esetében.
- Meg kell megvitatni a vezetéssel és a szakértővel a szakértő tárgyilagosságát esetleg veszélyeztető érdekeltségeket és kapcsolatokat és a vonatkozó biztosítékokat. A veszélyt jelentő érdekeltségek és kapcsolatok lehetnek: pénzügyi érdekeltségek üzleti és személyes kapcsolatok egyéb szolgáltatások nyújtása.

2. A szakértő munkájának megismerése

- A szakértő munkájának megismerése az adott szakterület megismerését jelenti. Első lépésként azt kell eldönteni, hogy a könyvvizsgáló rendelkezik-e a szakértő munkájának értékeléséhez szükséges szakértelemmel vagy erre a célra a könyvvizsgálónak szüksége van-e másik, a könyvvizsgáló által igénybevett szakértőre.
- A szakértő szakterületének a könyvvizsgáló általi megismerése az alábbiak vizsgálatát jelenti:
  - a szakértő szakterületén belül vannak-e a könyvvizsgálatot érintő speciális területek;
  - vannak-e szakmai vagy egyéb standardok, szabályozási vagy jogi követelmények;
  - a vezetés szakértője milyen feltételezéseket és módszereket használt, illetve azok a szakértő szakterületén általánosan elfogadottak-e és a pénzügyi beszámolási célokra megfelelnek-e;
  - azoknak a belső és külső információkat jellegét, amelyeket a könyvvizsgáló által igénybevett szakértő felhasznál.
- Az ügyvezetés és a szakértő között létrejött megbízási szerződés (megállapodás) vizsgálata segítséget nyújthat annak eldöntésében, hogy a szakvélemény megfelelő-e könyvvizsgálói bizonyítéknak. Ennek során vizsgálandó a
  - a szakértő munkájának jellege, hatóköre és céljai;
  - a vezetés, valamint a szakértő feladatai és felelősségei; és
  - a vezetés és a szakértő közötti kommunikáció jellege, ütemezése és terjedelme, a szakértői jelentés formája.
- Abban az esetben, ha a szakértő a gazdálkodó egység alkalmazásában áll, kevésbé valószínű, hogy létezik ilyen jellegű írásbeli megállapodás. Ilyenkor a könyvvizsgáló a szükséges ismeretek megszerzéséhez interjút készít a szakértővel és a vezetés egyéb tagjaival.

3. A szakértő által végzett munka értékelése:

- Annak eldöntéséhez, hogy a szakértő által kiadott jelentést könyvvizsgálati bizonyítékként fel lehet-e használni, az alábbiakat kell megvizsgálni, hogy:
  - a szakértő megállapításai, illetve következtetései mennyire kapcsolódnak a megbízó vizsgált állításaihoz, azok ésszerűek-e és egyéb könyvvizsgálati bizonyítékokkal összhangban van-e;

- a megállapításai megfelelően figyelembe vételre kerültek-e a beszámoló összeállításánál;
- jelentős feltételezések és módszerek felhasználása esetén, ezek a feltételezések és módszerek relevánsak és ésszerűek-e;
- a számviteli nyilvántartások jelentős mértékű felhasználása esetén, ezek az adatok relevánsak, teljes körűek és pontosak-e.

1. Esettanulmányok ... /17. dia

Konklúzió

- A könyvvizsgáló nem rendelkezett olyan könyvvizsgálati dokumentummal, amely azt bizonyította, hogy az ügyvezetés által felkért szakértő értékbecslése elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítéknak minősül.
- Emiatt nem rendelkezett elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékkal, ezek nélkül mondott véleményt a beszámolóról.
- Ez abban az esetben is igaz, ha a jelentés kibocsátását követően bizonyítható, hogy a szakértő által adott szakvélemény megbízható volt.

Az előzők alapján látható, hogy az ügyvezetés által felkért szakértő szakvéleményének felhasználása esetén milyen könyvvizsgálati eljárásokat kell lefolytatni és elvégzésüket dokumentálni. Mivel esetünk szerint a szakértő által készített ingatlan értékbecsléssel kapcsolatban a könyvvizsgáló nem végzett egyetlen eljárást sem (dokumentációval nem tudta alátámasztani) a fent bemutatottak közül, emiatt nem felelt meg az 500-as könyvvizsgálati standardnak. Igaz ez abban az esetben is, ha a jelentés kibocsátását követő felülvizsgálat, ellenőrzés során bebizonyosodik, hogy az ingatlan értékbecslésekben foglalt feltételezések ésszerűek, azok tartalmilag megfelelnek a valóságnak.

Felmerülhet a kérdés, hogy az ügyvezetés által felkért szakértő által adott szakvélemény vizsgálata során lehet-e a 620. A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő munkájának felhasználása című standard előírásai szerint eljárni. Fontos rögzíteni, hogy a 620-as standard 2b) pontja kizárja az esettanulmány szerinti eseteket az alábbiak szerint:

"2. A jelen standard nem foglalkozik:

- (b) a számviteltől vagy a könyvvizsgálattól eltérő területen szakértelemmel rendelkező olyan személy vagy szervezet munkájának könyvvizsgáló általi felhasználásával, amelynek ezen szakterületen végzett munkáját a gazdálkodó egység használja fel, hogy segítséget nyújtson a gazdálkodó egységnek a pénzügyi kimutatások elkészítésében (a vezetés szakértője), amellyel az 500. témaszámú nemzetközi könyvvizsgálati standard foglalkozik."

1.3. Véleménynyilvánítás visszautasítása

Egy kamarai tag könyvvizsgáló megbízást kapott a **BE-NEM-SZÁMOL Zrt.** 2015. évi **egyedi éves beszámolójának** könyvvizsgálatára.

A könyvvizsgáló megbízatása 2015-ös beszámoló elfogadásáig, de legfeljebb 2016. május 31-ig szól. A könyvvizsgálati megbízást tartalmazó szerződés szerint a könyvvizsgáló elővizsgálatot végez 2015. november-december hónap folyamán, a beszámoló könyvvizsgálatára 2016. április második, illetve május első felében kerül sor. A könyvvizsgálói díj a könyvvizsgálói jelentés kibocsátását követően egy összegben esedékes.

A megbízás teljesítésével kapcsolatos körülmények:

- A könyvvizsgáló elővizsgálatot végzett 2015. december első felében, amely tapasztalatairól tájékoztatta megbízó társaság ügyvezetését. A feltárt hiányosságokat jelezte az ügyvezetésnek. Ezek közül a lényegesebbek a következők voltak: A saját termelésű készletek önköltségének a meghatározásához nincs megfelelő költségnyilvántartás. A tárgyévben megvalósított ingatlanberuházás bekerülési értéke nem került szétbontásra egyedi ingatlanokra és más tárgyi

eszközökre. A hibás, illetve hiányos elszámolások jelentős súlya miatt arról is informálta az ügyvezetést, hogy ha azok a beszámolóban is fennállnak, akkor nem tud a beszámolóról tiszta jelentést kibocsátani.

- A 2015. évi könyvelés és az analitika vizsgálatát 2016. május elején tudta elkezdni a könyvvizsgáló a megbízó késlekedése miatt.
- Mivel a korábban jelezett hibák kijavítására nem került sor az ügyvezetésnek ismételten jelezte a könyvvizsgáló, hogy nem tud tiszta könyvvizsgálói jelentést kibocsátani.
- Az ügyvezetés részben ennek hatására nem készített (nincs aláírt) beszámolót 2016. május 31-ig.

1. Esettanulmányok ... /18. dia

A BE-NEM-SZÁMOL Zrt. 2015. évi beszámolója könyvvizsgálatának körülményei

- Megbízás 2016. május 31-ig.
- Elővizsgálat 2015. decemberben. Hiányosságok: önköltségszámítás, beruházás értékelés.
- Könyvvizsgálat érdemi része az ügyfél késlekedése miatt 2016. május elején kezdődött.
- Hiányosságok miatt "kommunikáció", hogy nem lesz tiszta könyvvizsgálói jelentés.
- Részben ennek hatására nem készült beszámoló 2016. május 31-ig.

A könyvvizsgálónak ilyen körülmények között mit kellett volna tenni?

- Megvizsgálni miért nincs beszámoló. Szándékos, vagy nem szándékos?
- Van-e csalásra utaló jel?

Mit csinált a könyvvizsgáló?

- Azzal az indokkal, hogy részben elvégezte az ellenőrzést (bár beszámoló nem készült) és a szerződése lejár 2016. május 31-én, "Véleménynyilvánítást visszautasító" könyvvizsgálói jelentést bocsátott ki.
- A könyvvizsgálói jelentésben az éves beszámoló legfőbb adatait (mérlegfőösszeg és mérleg szerinti eredmény) nem tudta beazonosítani, azonban leírta, hogy a beszámolót nem kapta meg, így arról nem tud véleményt nyilvánítani.

Kérdések:

- a) Megfelel-e a könyvvizsgálati standardoknak a fenti eljárás? Nem létező beszámolóról kibocsáthat-e véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó könyvvizsgálói jelentést a könyvvizsgáló?
- b) A fenti esetben mi lett volna a helyes eljárás?
- c) Milyen körülmények esetén lehet, illetve kell véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó könyvvizsgálói jelentést kibocsátani?
- d) Mit a teendő, ha a könyvvizsgálói szerződés lejártát követően készül el az a beszámoló, amelyről véleményt kell mondani a könyvvizsgálónak?

1. Esettanulmányok ... /19. dia

A könyvvizsgálati standardoknak megfelelően járt-e el a könyvvizsgáló, amikor véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó könyvvizsgálói jelentést bocsátott ki?

- Kkt. rendelkezik arról, hogy a standardok szerint kell eljárni a könyvvizsgálat során.
- A könyvvizsgálat átfogó célja, hogy kellő bizonyosságot szerezzen a könyvvizsgáló arról, hogy a pénzügyi kimutatások mentesek-e a lényeges hibás állításoktól.
- Ez a cél nem teljesülhetett, mert nem készült beszámoló. Nem is lehetett volna nyilatkozni arról, hogy a standardoknak megfelelően végezte a munkáját a könyvvizsgáló.
- Számviteli törvény is a beszámolóhoz kapcsolódó könyvvizsgálói jelentésről szól.
- Mivel nincs beszámoló, a könyvvizsgáló sem végezhetette el a munkáját maradéktalanul.
- 705-ös standard 16-os pontjának (a beszámoló azonosítása) sem felelt meg a jelentés.
- Nem létező beszámolóról nem lehet jelentést kibocsátani.

Megoldás:**a) Megfelel-e a könyvvizsgálati standardoknak a fenti eljárás? Nem létező beszámolóról kibocsátható-e véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó könyvvizsgálói jelentés?**

A Kkt. (2007. évi LXXV. törvény a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről) 23. § a) pontja alapján a könyvvizsgálók kötelesek a Magyar Könyvvizsgálói Kamara által megalkotott standardok alapján végezni a tevékenységüket.

A könyvvizsgálati standardok alapvető tézisként kezelik, hogy a könyvvizsgálóknak meg kell felelnie a könyvvizsgálat szempontjából releváns valamennyi könyvvizsgálati standardnak, ebből következően a könyvvizsgálónak csak akkor szabad nyilatkoznia a könyvvizsgálói jelentésben a könyvvizsgálati standardoknak való megfelelésről, ha eleget tett a könyvvizsgálat szempontjából releváns valamennyi könyvvizsgálati standard követelményeinek és teljesült a könyvvizsgálat átfogó célja.

A pénzügyi kimutatásokra vonatkozó vélemény kialakításának és a jelentéskészítésnek a szabályait tartalmazó régi, a jelzett könyvvizsgálat lebonyolításakor még hatályos 700-as standard 30. pontja ugyanezt a szabályt erősíti meg: "A könyvvizsgálói jelentésnek ki kell jelentenie, hogy a könyvvizsgálatot a nemzetközi könyvvizsgálati standardoknak megfelelően hajtották végre. A könyvvizsgálói jelentésnek azt is el kell magyaráznia, hogy ezek a standardok megkövetelik a könyvvizsgálótól az etikai követelményeknek való megfelelést, továbbá azt, hogy a könyvvizsgálatot a könyvvizsgáló úgy tervezte meg és hajtsa végre, hogy kellő bizonyosságot szerezzen arról, hogy a pénzügyi kimutatások mentesek-e a lényeges hibás állításoktól."

A könyvvizsgálat alapvető célja, hogy a pénzügyi kimutatásokban megjelenő adatok valódiságáról a könyvvizsgáló kellő bizonyosságot szerezzen, továbbá hogy azok egésze nem tartalmaz akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állítást. A vizsgálat alapján a könyvvizsgálónak elegendő és megfelelő bizonyítékkal kell rendelkeznie ahhoz, hogy véleményt nyilvánítson arról, hogy a pénzügyi kimutatások minden lényeges szempontból a vonatkozó beszámolási keretelvekkel összhangban készültek-e.

A könyvvizsgálati standardok alapján a könyvvizsgálat átfogó célja, hogy a könyvvizsgáló a beszámolóról (könyvvizsgálói jelentés formájában) véleményt nyilvánítson (vagy a véleménynyilvánítást visszautasítsa), azonban ha a vezetés nem bocsátja a könyvvizsgáló rendelkezésére a beszámolót, akkor nincs miről véleményt nyilvánítani, emiatt nem kerülhet sor független könyvvizsgálói jelentés kibocsátására sem. Ebben az esetben a könyvvizsgálat alapvető célja nem teljesülhetett.

A fentieket támasztja alá a Számviteli törvény (2000. évi C. törvény) 156. § (1) bekezdése is, amely szerint: "A vállalkozótól független könyvvizsgáló feladata az éves beszámoló ..... valódiságának és szabályszerűségének .... felülvizsgálata, e törvény és a létesítő okirat előírásai betartásának ellenőrzése, és ennek alapján az éves beszámolóval .... a könyvvizsgáló állásfoglalását tükröző vélemény kialakítása, a független könyvvizsgálói jelentés elkészítése."

A Számviteli törvény ezen szabálya alapján független könyvvizsgálói jelentést kizárólag a beszámoló alapján bocsátható ki. Mivel a véleménynyilvánítás visszautasítása is a könyvvizsgálói jelentés egy típusának minősül, ezért ilyen tartalmú jelentés kibocsátására is csak meglévő beszámoló alapján kerülhet sor.

A **BE-NEM-SZÁMOL Zrt.** nem teljesítette a jogszabályi kötelezettségét, ugyanis nem készítette el és bocsátotta a könyvvizsgáló rendelkezésére az éves beszámolót. Ennek megfelelően a könyvvizsgáló nem végezhetett el a könyvvizsgálatot. Abban az esetben, ha nem készült beszámoló, akkor nem is lehetett volna könyvvizsgálói jelentést kibocsátani.

A könyvvizsgáló beszámoló hiányában az ugyancsak régi, akkor még hatályos 705-ös könyvvizsgálati standard 16-os pontját (illetve a Számviteli törvény 156. § 5b. pontját) sem tudta betartani, amely szerint: "Ha a könyvvizsgáló minősíti a pénzügyi kimutatásokra vonatkozó véleményt, a 700. témaszámú nemzetközi könyvvizsgálati standard által előírt konkrét elemeken kívül bele kell foglalnia a könyvvizsgálói jelentésbe egy bekezdést, amely bemutatja a minősítést előidéző kérdést."

Ez a régi 16-os pont arra utalt, hogy a könyvvizsgáló a könyvvizsgálói jelentésében beazonosítja (összeállítás keretelvei, mérlegfőösszeg, eredmény, stb.) azt a beszámolót, amire a jelentés vonatkozik. A tiszta jelentés és a minősített jelentés között ebből a szempontból nem lehet eltérés.

b) A fenti esetben mi lett volna a helyes eljárás?

A könyvvizsgálói szerződések többsége tartalmaz olyan kikötést, hogy amennyiben a megbízó nem teljesíti megfelelő időben az általa vállalt kötelezettségeket (például nem készíti el a szerződés szerinti határidőre a pénzügyi kimutatásokat), a könyvvizsgáló felfüggesztheti a könyvvizsgálói szerződés teljesítését. Természetesen ilyen esetben azonnal kommunikálni kell a helyzetet a vezetéssel, (amelyet természetesen dokumentálni is szükséges) és együtt kell működni a probléma megoldása érdekében.

A vázolt esetben azonban az ügyvezetés nem akart beszámolót összeállítani a törvény által meghatározott határidőig. Ebben az esetben ezt a helyzetet kell kommunikálni az ügyvezetéssel (mindenképpen írásban). Célszerű utalni arra, hogy ilyen körülmények alapján nem tudjuk a szerződést teljesíteni. Ha a szerződés lejártáig sem történt meg a beszámoló összeállítása, akkor a könyvvizsgáló nem tudott teljesíteni, a szerződés a lejáratot követően megszűnik.

A könyvvizsgáló ilyen helyzetben az elvégzett munka ellenértékét követelheti a megbízótól a Ptk. általános szabályai szerint, sőt a szerződést megszegő fél az esetleg a szerződési feltételek nem teljesítésével okozott kárt is meg kell, hogy térítse (pl. többletköltségek). Ez nem kártérítésnek minősül, a könyvvizsgáló azt követelheti, hogy számoljanak el a megbízóval. Ha erre a megállapodásra a megbízó nem hajlandó, akkor a könyvvizsgálónak célszerű jogász szakember segítségét kérni.

1. Esettanulmányok ... /20. dia**Mi lett volna a helyes megoldás?**

- Könyvvizsgálói szerződés alapján:
  - ha megbízó nem teljesíti időben szerződés szerinti kötelezettségét
➡ a könyvvizsgáló felfüggesztheti a könyvvizsgálói szerződés teljesítését.
  - A problémát jelezni kell az ügyvezetésnek (dokumentálni is).
- Annak kell jelezni, aki nem akart beszámolót (?!?!). Szerződés teljesítése így nem lehetséges.
- A lejáratkor megszűnik a szerződés.
- Elvégzett munka ellenértéke követelhető, illetve az igazolt többletköltségek.
- Jogi segítség szükséges lehet.

c) Milyen körülmények esetén lehet, illetve kell véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó könyvvizsgálói jelentést kibocsátani?

A 705-ös könyvvizsgálói standard határozza meg azokat a körülményeket, amelyek fennállása esetén nem szabad tiszta könyvvizsgálói jelentést kibocsátani. A régi, ekkor még hatályos szabvány 6b) pontja szerint: "A könyvvizsgálónak minősítenie kell a könyvvizsgálói jelentésben lévő véleményt, ... b) ha nem képes elegendő és megfelelő könyvvizsgálói bizonyítékot szerezni annak a következtetésnek a levonásához, hogy a pénzügyi kimutatások egésze mentes a lényeges hibás állítástól." Ebből következik, hogy nem lehet tiszta véleményt tartalmazó könyvvizsgálói jelentést kibocsátani, ha nem sikerült megfelelő és elegendő könyvvizsgálói bizonyítékot szerezni.

Ugyancsak ebben az akkori standardban a 9-es és a 10-es pontok határozták meg, hogy mikor kell véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó könyvvizsgálói jelentést kibocsátani. A 9-es pont szerint: "A könyvvizsgálónak vissza kell utasítania a véleménynyilvánítást, ha nem képes elegendő és megfelelő könyvvizsgálói bizonyítékot szerezni a vélemény megalapozásához, és arra a következtetésre jut, hogy a fel nem tárt esetleges hibás állítások pénzügyi kimutatásokra gyakorolt lehetséges hatásai lényegesek és egyben átfogóak lehetnek." Ebben az esetben a vizsgálatot ugyan elvégezte, de bizonyos területtel (területekkel) kapcsolatban nem sikerült meggyőző könyvvizsgálói bizonyítékot szerezni és ezek hatásai átfogóak lehetnek. Itt nem konkrét hibák megállapításáról van szó, hanem nagyfokú bizonytalanságról.

A másik esetet ugyanitt a 10-es pont határozta meg. E szerint: "A könyvvizsgálónak vissza kell utasítania a véleménynyilvánítást, ha, rendkívül ritkán előforduló és sok bizonytalanságot magukban foglaló körülmények között, arra a következtetésre jut, hogy bár minden egyes bizonytalanságra vonatkozóan elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerzett, a bizonytalanságok esetleges kölcsönhatása és a pénzügyi kimutatásokra gyakorolt lehetséges kumulatív hatásuk miatt nem lehetséges véleményt alkotni a pénzügyi kimutatásokról." Ebben az esetben sok bizonytalan tényező kölcsönhatása okozhat olyan helyzetet, amelyek kumulatív hatása átfogó lehet a beszámolóban megjelenő adatokra.

Természetesen mindegyik esetben a körülmények részletes bemutatásával kell alátámasztani a jelentés minősítését.

1. Esettanulmányok ... /21. dia

Mikor lehet, illetve kell véleménynyilvánítás visszautasítását tartalmazó jelentést kibocsátani?

- Nem voltunk képesek elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezni;
- Fel nem tárt esetleges hibás állítások hatása lényeges és átfogó jelentőségű;
- Nagyfokú bizonytalanság áll fenn.
- Ritkán előfordulhat, hogy a bizonytalanságok esetleges kölcsönhatása olyan, amely átfogó hatású lehet.

d) Mit a teendő, ha a könyvvizsgálói szerződés lejártát követően készül el az a beszámoló, amelyről véleményyt kell mondani a könyvvizsgálónak?

Bár nem túl gyakran, de előfordulhat, hogy valamely előre nem látható tényező miatt nem sikerül a könyvvizsgálói jelentést kibocsátani a jogszabály által előírt határidőig, illetve a könyvvizsgálói megbízás lejártáig. Ennek oka lehet a beszámoló összeállításának az elhúzódása, de okozhatja az is, hogy a könyvvizsgálati munka húzódik el a könyvvizsgálati bizonyítékok megszerzésének nehézségei miatt.

Fontos kiemelni azt, hogy egyik esetben sem szabad engedni az ügyfél nyomásának akkor sem, ha az őt terhelő esetleges büntetések áthárításával vagy más jogi lépéssel fenyeget. Sőt, amennyiben ez történik, felmerülhet a függetlenség megsértésének az esete is, hiszen amennyiben a könyvvizsgáló bizonyíthatóan fenyegetve van, már nem lehet független. Ebben az esetben azonnal vissza kell lépni a könyvvizsgálattól, azaz a megbízás teljesítésétől.

Ezekben az esetekben azt a szempontot kell figyelembe venni, hogy kevésbé okoz problémát, ha a beszámolót ugyan késve, de megbízható és valós tartalommal teszik közzé, mintha egy nem valós helyzetet bemutató beszámoló kerül közzétételre nem tiszta könyvvizsgálói jelentéssel. Mind az ügyfélnek, mind a könyvvizsgálónak az a célja, hogy ha késve is, de megfelelő beszámoló készüljön.

Mivel a szerződés május 31-én lejárt, ezt követően a könyvvizsgáló csak akkor tud véleményt mondani a beszámolóról (könyvvizsgálói jelentést kibocsátani), ha a megbízása meghosszabbodik a munka befejezéséig. Ekkor meg kell hosszabbítani az elfogadó nyilatkozat hatályát (vagy új elfogadó nyilatkozatot kell kibocsátani erre az időszakra).

Ennek feltétele, hogy a legfőbb szerv (taggyűlés, közgyűlés) döntsön erről, mert csak ő választhat könyvvizsgálót, illetve módosíthatja a megbízás időtartamát. Ilyen esetben elképzelhető, hogy a beszámolót elfogadó legfőbb szerv fogja utólag ezt a változást jóváhagyni. Felvetődhet ebben az esetben az ülés tartása nélküli döntéshozatal is. A legfőbb szerv döntését a cégbíróságnak is be kell jegyeznie, mert a könyvvizsgálót (és megbízatásának a hatályosságát is) fel kell tüntetni a cégjegyzékben. Mindezek mellett a könyvvizsgálói szerződést is módosítani kell az új lejáratú határidőnek megfelelően.

1. Esettanulmányok ... /22. dia

Mi a teendő, ha a szerződés lejártát követően kerülhet csak sor a jelentés kibocsátására?

- Nem készült el a beszámoló május 31-ig. Ne engedjük, hogy az ügyfél "zsaroljon" bennünket.
- Inkább késve, de meghízható és valós tartalommal.
- Szerződés lejártát követően új döntés (lehet utólagos is, vagy ülés tartása nélküli), új elfogadó nyilatkozat, cégbírósági bejegyzés, új vagy módosított szerződés.

1.4. A vállalkozás folytatásának elve

1. Esettanulmányok ... /23. dia

Az ITT-A-VÉGE Zrt. egyedi és konszolidált beszámolójának (illetve a leányvállalatok egyedi beszámolójának) a könyvvizsgálatát látja el a könyvvizsgáló. A cégcsoport jellemzői:

- Fő tevékenység a cégcsoporton belüli ingatlan bérbeadás és üzemeltetés.
- Legjelentősebb leányvállalata jelentős piacvesztés és likviditási problémák miatt tárgyév május 31-étől csődvédelem alatt áll. Következő év január 3-án elindult a felszámolási eljárás.
- Másik jelentős leányvállalata bérbeadással foglalkozik, de az üzleti évben alig realizált árbevételt.
- Bérbeadással és üzemeltetéssel foglalkozó harmadik leányvállalata jelentős üzemeltetési kockázatot hordoz, számvitelileg tartósan veszteséges.
- A vállalatcsoport többi tagja a vállalatcsoport szintjén nem jelentős.

Egy vállalatcsoport anyavállalata az **ITT-A-VÉGE Zrt.** Fő tevékenysége a vállalatcsoport más tagjainak történő ingatlan bérbeadás és a bérbe adott ingatlanok üzemeltetése.

Legjelentősebb leányvállalata a **MŰ-ANYAG Kft.**, amely műanyag termékek gyártásával és forgalmazásával foglalkozik. Cégbírósi adatok alapján - az elmúlt években zajló vevői megrendelések drasztikus visszaesése és a folyamatos veszteségei miatt – 2015. május 31-én csődvédelemért folyamodott és csődvédelmet kapott. A csődtárgyalások sikertelenül zárultak, és a **MŰ-ANYAG Kft.** fizetési képtelenséget megállapító végzését 2016. január 3-án közzé is tették (felszámolási eljárás indult). Tevékenységét még december elején beszüntette.

A csoport másik leányvállalata a **BÉRBE-ADÓ Kft.**, ingatlanok bérbeadásával foglalkozik. A 2015-ös üzleti évben árbevételt alig realizált.

Szintén ingatlan bérbeadással és üzemeltetéssel foglalkozik a **KARBAN-NEM-TARTÓ Kft.** Az elmúlt években a cég egyetlen, budapesti ingatlanán elmaradt karbantartási munkák következtében az ingatlan műszaki állapota jelentős üzemeltetési kockázatokat hordoz. Az ingatlan hasznosítása az építményadó kötelezettség és az alacsony kihasználtság mellett folyamatos üzemi veszteséget termel.

A vállalatcsoport többi tagja a vállalatcsoport szintjén nem jelentős.

1. Esettanulmányok ... /24. dia

A vizsgált társaságokkal és a könyvvizsgálat végrehajtásával kapcsolatos **további információk:**

- Az **ITT-A-VÉGE Zrt.**-nél is csődeljárás várható 2016-ban (közgyűlési meghívó alapján).
- A Zrt. és a vállalatcsoport esetében is jelentős a bizonytalanság a jövőt illetően, de a kiegészítő mellékletben nem mutatta be a társaság ezeket (egyediben és konszolidáltban sem).
- Az üzleti jelentésben az ügyvezetés bemutatja a jövőre vonatkozó bizonytalanságot. Bemutatják azt, hogy a vállalkozás folytatásának elve a következő időszak egészében, lehet hogy nem érvényesül.

A könyvvizsgálónak ilyen körülmények között mit kellett volna tenni?

- Rávenni az ügyvezetést, hogy a kiegészítő mellékletben is mutassák be a jövővel kapcsolatos kételyeket. Vizsgálni, mi az indoka az elutasításnak.

Lehet tiszta jelentés?

- Semmiképpen, mert nem mutat a beszámoló megbízható és valós összképet.

A könyvvizsgáló az egyedi és a konszolidált éves beszámolóra is **figyelfelhívást sem tartalmazó, minősítés nélküli** könyvvizsgálói jelentést bocsátott ki.

A vizsgált társaságokkal és a könyvvizsgálat végrehajtásával kapcsolatos további információk:

- 2016. március 31-én az **ITT-A-VÉGE Zrt.** a honlapján közzétette a 2016. április 20-ai közgyűlési meghívóját, melynek 1. napirendi pontja az alábbi: „Hozzájárulás "Csődeljárás lefolytatása iránti kérelem" benyújtásához.
- A cégcsoport esetében a 2015. évi gazdasági események jelentős bizonytalanságot eredményeztek az **ITT-A-VÉGE Zrt.** és a vállalatcsoport jövőjét illetően. Az ezekkel kapcsolatos körülményeket, a jövőre vonatkozó bizonytalanságokat, kockázatokat, terveket és lehetséges kimeneteket az ügyvezetés a 2015. évi konszolidált beszámolóhoz készített kiegészítő mellékletében nem mutatta be. A társaság kiegészítő melléklete nem tartalmazott információt a vállalkozás folytatásának feltételezésével kapcsolatos bizonytalanságok bemutatásáról, helyette csak az üzleti jelentésben tárgyalta ezeket a körülményeket.
- Az üzleti jelentésből egyértelműen kiderült az ügyvezetés álláspontja a vállalkozás jövőbeli likviditását illetően. Az üzleti jelentés információi szerint a műanyag termékek termelésének leállása, a meglévő ingatlanállomány értékesítésének terve (az optimistának tartott változat szerint is csak a bankhitelek törlesztését fedezi ennek bevétele), továbbá a leányvállalatok kisebbségi üzletrészeinek a tervezett értékesítése miatt az ügyvezetés úgy ítéli meg, hogy nagy a bizonytalanság azzal kapcsolatban, hogy a cégcsoport képes-e a belátható jövőben folytatni tevékenységét. Ezt erősíti a MŰ-ANYAG Kft. fizetéseképtelenségét megállapító végzés, illetve az ITT-A-VÉGE Zrt. csődeljárási kérelme is.
- Ugyanaz a könyvvizsgáló vizsgálta a cégcsoport társaságainak az egyedi beszámolóit, és a konszolidált beszámolót is.
- A könyvvizsgáló az ITT-A-VÉGE Zrt. **egyedi és konszolidált éves** beszámolójának könyvvizsgálatát elvégezte. Mindkét beszámolóra figyelemfelhívást sem tartalmazó, minősítés nélküli könyvvizsgálói jelentést bocsátott ki.

Kérdések:

- a) **Megfelelően járt-e el** a könyvvizsgáló a rendelkezésre álló információk alapján, ha sem az ITT-A-VÉGE Zrt. egyedi éves beszámolójáról, sem a cégcsoport konszolidált beszámolójáról kibocsátott könyvvizsgálói jelentésében nem tesz említést arról, hogy a vállalkozás folytatásának feltételezésével kapcsolatosan jelentős bizonytalanságok állnak fenn?
- b) **Megoldást jelentett volna**, ha a könyvvizsgáló a könyvvizsgálói jelentésben figyelemfelhívó megjegyzés keretében mutatta volna be a vállalkozás folytatásával kapcsolatos bizonytalanságokat, feltételezve, hogy a kiegészítő melléklet tartalma és a vélemény minősítése (minősítés nélküli) nem változik.
- c) **Megoldást jelentett volna**, ha a figyelemfelhívó megjegyzések az üzleti jelentés ezzel a témakörrel foglalkozó részére hivatkoznának, ha egyébként az előző pont feltételei változatlanul fennállnak?
- d) **Mi lett volna a könyvvizsgáló helyes eljárása** az ITT-A-VÉGE Zrt. egyedi éves beszámolójának, illetve konszolidált beszámolójának könyvvizsgálatánál?

Megoldás:

- a) **Megfelelően járt-e el a könyvvizsgáló a rendelkezésre álló információk alapján, ha sem az ITT-A-VÉGE Zrt. egyedi éves beszámolójáról, sem a cégcsoport konszolidált beszámolójáról kibocsátott könyvvizsgálói jelentésében nem tesz említést arról, hogy a vállalkozás folytatásának feltételezésével kapcsolatosan jelentős bizonytalanságok állnak fenn?**

A vállalkozás folytatásának vizsgálatával kapcsolatos eljárásokat az 570-es számú standard tartalmazza. Ennek 6-os pontja szerint: "A könyvvizsgáló felelőssége, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen arra vonatkozóan, hogy helyénvaló az ügyvezetés részéről a vállalkozás folytatásának feltételezése a pénzügyi kimutatások készítése és prezentálása során, valamint hogy következtetést vonjon le arra vonatkozóan, hogy fennáll-e lényeges bizonytalanság a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban."

1. Esettanulmányok ... /25. dia

Megfelelően járt-e el a könyvvizsgáló, ha a könyvvizsgálói jelentésében nem jelezte, hogy a vállalkozás folytatásának feltételezésével kapcsolatosan jelentős bizonytalanságok állnak fenn?

- Számviteli törvény a beszámoló összeállításánál feltételezi a vállalkozás folytatását.
- 315-ös standard szerint a lényeges hibás állítás kockázatát növelhetik a likviditási problémák, illetve a vállalkozás folytatásával kapcsolatos kételyek.
- Vizsgálni kell a kockázatbecslési eljárások végrehajtása során, hogy végzett-e felmérést az ügyfél a vállalkozás folytatására való képességet illetően.
  - Ha végzett ilyen felmérést, megbeszélni az eredményeket,
  - ha nem végzett, akkor interjú keretében tisztázni, hogy vannak-e erre utaló körülmények.
- A könyvvizsgálat során is figyelni kell az erre utaló bizonyítékokra.
- Az üzleti jelentésben ezt a bizonytalanságot az ügyvezetés bemutatta, nem volt kérdéses, hogy a probléma fennállt.
- A könyvvizsgálónak vizsgálnia kellett volna, hogy a beszámolóban ezek a körülmények megfelelően bemutatásra kerültek-e.
- A beszámoló részei, a mérleg, az eredménykimutatás és a kiegészítő melléklet (az üzleti jelentés nem). Emiatt nem elegendő az üzleti jelentésben bemutatni a fenti problémát.
- A könyvvizsgálói jelentés minősítése, ha kételyek merültek fel a vállalkozás folytatásával:
  - megfelelő (kiegészítő mellékletben) bemutatás esetén figyelemfelhívó megjegyzés;
  - ha nincs megfelelő közzététel, akkor bemutatni, hogy lényeges bizonytalanság van a társaság vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban, és korlátozott véleményt vagy ellenvéleményt tartalmazó jelentést kell kibocsátani.

A Számviteli törvény (2000. évi C.) 15. § (1) bekezdése szerint: "A beszámoló elkészítésekor és a könyvvezetés során abból kell kiindulni, hogy a gazdálkodó a belátható jövőben is fenn tudja tartani működését, folytatni tudja tevékenységét, nem várható a működés beszüntetése vagy bármilyen okból történő jelentős csökkenése (a vállalkozás folytatásának elve)." Azt ugyan nem írja elő jogszabály, hogy ezt a vizsgálatot minden esetben el kell végezni, illetve erről nyilatkozni kell a kiegészítő mellékletben, viszont ezen feltételezés (vállalkozás folytatása) hiánya a beszámoló adatainak a jogszerűségét kérdőjelezi meg. Ebből következik, hogy az ügyvezetésnek minden esetben vizsgálnia kell a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességét.

A 315. számú könyvvizsgálati standard 2. sz. függeléke szerint a lényeges hibás állítás kockázatát jelezhetik (növelhetik) a vállalkozás folytatásával kapcsolatos és a likviditási problémával kapcsolatos kérdések, beleértve a jelentős ügyfelek elvesztését is.

Épp emiatt a 315. számú könyvvizsgálati standard által előírt kockázatbecslési eljárások végrehajtása során a könyvvizsgálónak mérlegelnie kell, hogy vannak-e olyan események vagy körülmények, amelyek azt jelzik, hogy az ügyvezetésnek a vállalkozás folytatásával kapcsolatos megítélése nem reális. Ennek során a könyvvizsgálónak meg kell vizsgálnia, hogy végzett-e a vezetés előzetes felmérést a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességére vonatkozóan. A vizsgálat eredményeként, ha arra a következtetésre jut, hogy

- végzett ilyen felmérést az ügyvezetés, akkor a könyvvizsgálónak meg kell beszélnie ennek eredményét a vezetéssel, és meg kell határoznia, azonosított-e a vezetés olyan eseményeket vagy feltételeket, amelyek önmagukban vagy együttesen jelentős kétséget vethetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban, és ha igen, a vezetés hogyan kívánja kezelni ezt a problémát.
- nem végzett ilyen felmérést az ügyvezetés, akkor a könyvvizsgálónak meg kell beszélnie a vezetéssel, milyen alapon szándékozik alkalmazni a vállalkozás folytatására vonatkozó feltételezést, és interjút kell készítenie a vezetéssel arra vonatkozóan, hogy vannak-e olyan események vagy feltételek, amelyek önmagukban vagy együttesen jelentős kétséget vethetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban.

A könyvvizsgálónak az előző fejezetben ismertetett jelentés készítési feladatai között is szerepelt, hogy a „vezetőség felelőssége” fejezetben kiemelten kell szólnia erről a kérdésről, tehát a jövőben is fontos, hangsúlyos témáról van szó!

A könyvvizsgálónak nem csak a kockázatbecslési eljárások végrehajtásakor, hanem a könyvvizsgálat során is végig figyelnie kell az olyan könyvvizsgálati bizonyítékokra, amelyek jelentős kétséget vethetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban.

A vizsgált esethez kapcsolódóan az ügyvezetés az ITT-A-VÉGE Zrt. konszolidált (összevont) beszámolójához készült üzleti jelentésben bemutatta, hogy a vállalkozás folytatásának elvével kapcsolatban jelentős bizonytalanságok állnak fenn. Ezt arra alapozták, hogy a mérlegkészítés napjáig történt események (gyártás beszüntetése, leányvállalati felszámolási eljárás, eszközök és befektetések eladásának tervezése, csődeljárás lehetőségének felmerülése a közgyűlés napirendjén) a vállalkozás folytatásának feltételezésével kapcsolatos jelentős bizonytalanságokat jeleznek. Az üzleti jelentés alapján a könyvvizsgáló szerzett olyan információkat, amelyek alapján a vállalkozás folytatásával kapcsolatos kételyek felmerültek.

Az 570. standard 18. pontja szerint: "Ha a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy a vállalkozás folytatásának feltételezése az adott körülmények között helyénvaló, de lényeges bizonytalanság áll fenn, a könyvvizsgálónak meg kell határoznia, hogy a pénzügyi kimutatások:

- megfelelően írják-e le azokat a fő eseményeket vagy feltételeket, amelyek jelentős kétséget vethetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban, és a vezetésnek az említett események vagy feltételek kezelésével kapcsolatos terveit, valamint
- egyértelműen közlést tesz-e, hogy olyan eseményekkel vagy feltételekkel kapcsolatos lényeges bizonytalanság áll fenn, amely jelentős kétséget vethet fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban, és így lehet, hogy az nem lesz képes a szokásos üzletmenet során realizálni eszközeit és rendezni kötelezettségeit."

Fentiek alapján a könyvvizsgáló feladata, hogy megvizsgálja azt, hogy az ITT-A-VÉGE Zrt. egyedi beszámolója és konszolidált beszámolója megfelelően bemutatja-e a lényeges bizonytalanság fennállását (azt a lehetőséget, hogy a társaság nem lesz képes a szokásos üzletmenet során realizálni eszközeit és rendezni kötelezettségeit).

Mivel a fentiek szerinti részletezettségű és tartalmú közzététel kizárólag a konszolidált (összevont) éves beszámolóhoz csatolt üzleti jelentésben történt, jelentős hiányosság merült fel a beszámolókkal kapcsolatban, mert hasonló részletezettségű és tartalmú közzétételre lett volna szükség az ITT-A-VÉGE Zrt. egyedi beszámolójának és konszolidált beszámolójának kiegészítő mellékletében is.

Az 570-es standard 19-es és 20-as pontjai határozzák meg, hogy ha a fentiek (lényeges bizonytalanság a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban) fennállnak, akkor a könyvvizsgálónak ezt hogyan kell jeleznie a könyvvizsgálói jelentésében.

Azokban az esetekben, ha a pénzügyi kimutatásokban megfelelő közzététel szerepel, a könyvvizsgálónak a könyvvizsgálói jelentésben minősítés nélküli véleményt kell kiadnia és szerepeltetnie kell egy figyelemfelhívó bekezdést annak érdekében, hogy

- kiemelje a lényeges bizonytalanság meglétét arra az eseményre vagy feltételre vonatkozóan, amely jelentős kétséget vethet fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban, valamint hogy
- felhívja a figyelmet arra a megjegyzésre a pénzügyi kimutatásokban, amely közlést tesz a fenti bizonytalanságot.

Azokban az esetekben, ha nincs megfelelő közzététel a pénzügyi kimutatásokban, a könyvvizsgálónak korlátozott véleményt vagy ellenvéleményt kell kiadnia az adott eset megítélésétől függően. A könyvvizsgálónak szerepeltetnie kell a könyvvizsgálói jelentésben, hogy lényeges bizonytalanság áll fenn, amely jelentős kétséget vethet fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a könyvvizsgáló nem megfelelően járt el, mert figyelemfelhívást nem tartalmazó tiszta jelentést bocsátott ki.

b) Megoldást jelentett volna, ha a könyvvizsgáló a könyvvizsgálói jelentésben figyelemfelhívó megjegyzés keretében mutatta volna be a vállalkozás folytatásával kapcsolatos bizonytalanságokat, feltételezve, hogy a kiegészítő melléklet tartalma és a könyvvizsgálói jelentés minősítése (minősítés nélküli) nem változik.

A régi, ekkor még hatályos 706-os standard 6-os pontja¹ egyértelmű választ ad a kérdésre. E szerint: "Ha a könyvvizsgáló szükségesnek tartja, hogy felhívja a felhasználók figyelmét a pénzügyi kimutatásokban prezentált vagy közzétett olyan kérdésre, amely a könyvvizsgáló megítélése szerint fontossága miatt alapvető abból a szempontból, hogy a felhasználók megértsék a pénzügyi kimutatásokat, a könyvvizsgálónak figyelemfelhívó bekezdéssel kell kiegészítenie a könyvvizsgálói jelentést, feltéve, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálói bizonyítékot szerzett arról, hogy az adott kérdésre vonatkozóan a pénzügyi kimutatások nem tartalmaznak lényeges hibás állítást. Az ilyen bekezdésnek kizárólag a pénzügyi kimutatásokban prezentált vagy közzétett információkra szabad hivatkoznia."

A figyelemfelhívó bekezdés csak olyan kérdésre vonatkozhat, amely szerepel a pénzügyi kimutatásokban és azzal kapcsolatban nincs lényeges hibás állítás. Semmiképpen nem jelenthet megoldást az, hogy a könyvvizsgálói jelentésben szerepeltetünk olyan információkat, ami a beszámolóból kimaradt.

1. Esettanulmányok ... /26. dia

Megfelelő megoldás lett volna, ha figyelemfelhívó megjegyzés kerül (a kétélyek bemutatásával) a könyvvizsgálói jelentésbe, minden mást változtatlanul feltételezve?

- Kiegészítő mellékletben továbbra sincs semmi erről.
- Figyelemfelhívás csak a beszámolóban bemutatott, illetve közzétett kérdésekre vonatkozhat.
- A lényeges hibás állításra sem vonatkozhatna a figyelemfelhívás.
- Nem lett volna ez sem jó megoldás.

c) Megoldást jelentett volna, ha a figyelemfelhívó megjegyzés az üzleti jelentés ezzel a témakörrel foglalkozó részére hivatkozna, ha egyébként az előző pont feltételei változtatlanul fennállnak?

A Számviteli törvény (2000. évi C.) 15. § (1) bekezdése szerint: "A vállalkozótól független könyvvizsgáló feladata az éves beszámoló, az egyszerűsített éves beszámoló valóságának és szabályszerűségének (a mérleg, az eredménykimutatás, a kiegészítő melléklet) felülvizsgálata, a törvény és a létesítő okirat előírásai betartásának ellenőrzése, és ennek alapján az éves beszámoló, az egyszerűsített éves beszámoló a könyvvizsgáló állásfoglalását tükröző vélemény kialakítása, a független könyvvizsgálói jelentés elkészítése." A 15. § (1) bekezdése szerint: "Az éves beszámoló mérlegből, eredménykimutatásból és kiegészítő mellékletből áll. Az éves beszámolóval egyidejűleg üzleti jelentést is kell készíteni."

A fentiek alapján a könyvvizsgálónak a beszámolóval kell véleményt formálni, könyvvizsgálói jelentést kibocsátani, annak viszont nem része az üzleti jelentés. Eleve az csak korlátozottan nyilvános. Emiatt az üzleti jelentésre történő hivatkozás nem lett volna megfelelő.

Emellett az üzleti jelentésről a független könyvvizsgálói jelentésen belül az „egyéb jelentéstételi kötelezettségek – az üzleti jelentésről készült jelentés” fejezetben is csak akkor szabadna a beszámolóval meglévő összhangra hivatkozni, ha a beszámoló is tartalmazza ezt a lényeges információt.

¹ Ehhez a témakörhöz, a hasonló jövőbeli esetek megfelelő kezeléséhez lásd még az új 706-os témaszámú standard 8. pontjában és az előző, 2. fejezetben írottakat is.

1. Esettanulmányok ... /27. dia

Megfelelő megoldás lett volna, ha figyelemfelhívó megjegyzés az üzleti jelentés ezzel a témakörrel foglalkozó részére hivatkozna?

- Kiegészítő mellékletben továbbra sincs semmi erről.
- A könyvvizsgálónak a beszámoló könyvvizsgálatát kell elvégeznie.
- A beszámoló részei, a mérleg, az eredménykimutatás és a kiegészítő melléklet. Az üzleti jelentés nem része a beszámolónak és csak korlátozottan nyilvános.
- Emiatt az üzleti jelentésre történő hivatkozás nem lett volna megfelelő.

1. Esettanulmányok ... /28. dia

d) Mi lett volna a könyvvizsgáló helyes eljárása az ITT-A-VÉGE Zrt. egyedi éves beszámolójának, illetve konszolidált beszámolójának könyvvizsgálatánál?

- A korábbiakban erre már megadtuk a választ.
- Felmerültek ilyen kételyek, emiatt azokat az ügyvezetéssel meg kellett volna vitatni.
- A könyvvizsgálónak vizsgálnia kell, hogy a beszámolóban ezek a körülmények megfelelően bemutatásra kerültek-e.
- Abban az esetben, ha megfelelően bemutatásra kerültek a körülmények, akkor
  - figyelemfelhívó megjegyzés (a jövőben esetleg a „fontos – lényeges – könyvvizsgálati kérdések” szakasz)¹ keretében kell ezt a kérdést kiemelni.
- Abban az esetben, ha nem, vagy nem megfelelően kerültek bemutatásra,
  - akkor a jelentésben jelezni kell, hogy lényeges bizonytalanság van a társaság vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban, és ellenvéleményt (esetleg „csak” korlátozott véleményt) tartalmazó jelentést kell kibocsátani.²
- Fontos a körütekintés és a minősítésről az ügyvezetés előzetes tájékoztatása.

Erre a kérdésre az a) kérdésre adott indoklásban már válaszoltunk is. Abban az esetben, ha felmerültek ilyen jellegű kételyek, akkor ezt az ügyvezetéssel meg kellett volna vitatni. Ha ezt követően nem szerepelnek ezek a kételyek a kiegészítő mellékletben, akkor az 570-es standard 20-as pontja alapján kell a könyvvizsgálónak eljárni, tehát ha nincs megfelelő közzététel a pénzügyi kimutatásokban, a könyvvizsgálónak korlátozott véleményt vagy ellenvéleményt kell kiadnia az adott eset megítélésétől függően. Vizsgálni kell ennek során, hogy a bizonytalanság átfogó jelentőségű-e a társaság szempontjából, mert ebben az esetben ellenvélemény kibocsátására kerül sor.

Fentiekről szóló döntésnél a könyvvizsgálónak minden körülmény mérlegelése mellett nagyon körütekintően kell eljárnia, és előzetesen a várható minősítésről az ügyvezetést tájékoztatni szükséges.

¹ Lásd erről a 701-es témaszámú standardot és az előző, 2. fejezetben írottakat.

² Azért „esélyesebb” az ellenvélemény, mert az említett, erős kételyek mellett valószínűsíthetően a csatolt beszámolóban is másféle értékelést kellett volna alkalmazni.

